

سلسله مباحث فقهی، حقوقی

مسئولیت مدنی

دکتر اسدالله لطفی

دانشیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

انتشارات بهارزاد

سرشناسه : لطفی، اسدالله، ۱۳۴۰-
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
 عنوان و نام پدیدآور : سلسله مباحث فقهی، حقوقی مسئولیت مدنی / اسدالله لطفی.
 مشخصات نشر : تهران: جاودانه، جنگل، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری : ۵۵۲ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۳۷۵-۹
 وضعیت فهرست نویسی : قیفا
 موضوع : قانون مدنی-- ایران
 رده بندی کنگره : KMH۴۹۳/۸ ۱۳۹۳ ص
 رده بندی دیویی : ۳۴۷/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۴۹۹۷۹

عنوان کتاب: سلسله مباحث فقهی، حقوقی مسئولیت مدنی
 تألیف: دکتر اسدالله لطفی
 ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۳
 قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۲۲۰۰۰۰ ریال با جلد نفیس
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۳۷۵-۹

تلفن: ۰۶۶۴۸۲۸۳۰-۹-۶۶۴۸۶۱۱۵-۲۱-۰
[http:// www.junglepub.org](http://www.junglepub.org)
 email:// Info@junglepub.org ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

فصل اول: مفهوم‌شناسی مسئولیت و انواع آن

۳	گفتار اول: مفهوم‌شناسی مسئولیت
۴	مسئولیت مدنی
۷	انواع مسئولیت مدنی
۸	مفهوم مسئولیت قراردادی
۹	الف) وجود قرارداد
۹	ب) تخلف نسبت به اجرای مفاد قرارداد
۹	ج) تحقق ضرر
۱۰	د) رابطه‌ی سببیت میان عدم اجرای قرارداد و ضرر
۱۰	مفهوم مسئولیت غیرقراردادی
۱۰	مقایسه مسئولیت قراردادی با مسئولیت غیر قراردادی
۱۲	گفتار دوم: مسئولیت مدنی در فقه
۱۲	ضمان عقدی
۱۴	ضمان قهری
۱۵	ضمان جعلی و واقعی
۱۶	ضمان درک
۱۶	مبنای ضمان درک
۱۷	قلمرو ضمان درک
۱۷	مفاد ضمان درک
۱۸	ضمان ما لم یجب
۱۹	گفتار سوم: انواع مسئولیت
۱۹	مسئولیت از منظر اخلاق اسلامی
۱۹	الف) مسئولیت در برابر خدا

۲۱	 (ب) مسئولیت در برابر جامعه
۲۱	 (ج) مسئولیت در برابر وجدان
۲۲	 تقسیم دیگر مسئولیت
۲۳	 تفاوت مسئولیت اخلاقی و مسئولیت مدنی
۲۴	 مسئولیت کیفری
۲۶	 تفاوت مسئولیت کیفری و مسئولیت مدنی

فصل دوم: مبانی نظری مسئولیت مدنی

۳۲	 گفتار اول: مبانی مسئولیت مدنی از دیدگاه حقوقی
۳۲	 الف) نظریه تقصیر
۳۳	 ب) نظریه خطر
۳۴	 ج) نظریه تضمین حق
۳۵	 د) نظریه قابلیت انتساب
۳۷	 قلمرو نظریه قابلیت انتساب
۳۸	 آثار نظریه قابلیت انتساب
۴۰	 نظریه قابلیت انتساب در کلام فقهاء
۴۳	 گفتار دوم: مبانی مسئولیت مدنی در قرآن کریم
۴۳	 ۱- ممنوعیت ظلم
۴۴	 ۲- ممنوعیت اضرار به غیر
۴۶	 ۳- ممنوعیت اکل مال به باطل
۴۶	 ۴- مشروعیت مقابله به مثل
۴۷	 گفتار سوم: ادله و مبانی فقهی مسئولیت مدنی
۴۸	 مبحث اول: قاعده اتلاف
۴۸	 تعریف مال
۵۱	 رابطه مال و ملک
۵۱	 انواع مال
۵۱	 ۱- عین
۵۲	 ۲- منفعت
۵۴	 ۳- حق

۵۴	عنصر تلف
۵۵	بررسی ادله قاعده اتلاف
۵۵	الف) آیات قرآن کریم
۵۷	ب) روایات
۵۹	ج) بناء عقلاء
۵۹	د) اجماع
۶۰	ه) دلیل عقل
۶۰	قلمرو قاعده اتلاف
۶۳	ضمان اتلاف در منافع مستوفات و غیرمستوفات
۶۶	اتلاف بالمباشره و اتلاف بالتسبیب
۶۷	مفهوم تسبیب
۶۹	اقسام تسبیب
۷۰	وجود تقصیر در تسبیب
۷۱	ضمان در اجتماع سبب و مباشر
۷۳	تأثیر تقصیر در اتلاف
۷۵	تأثیر تقصیر در تسبیب
۷۸	مقایسه اتلاف بالمباشره و اتلاف بالتسبیب
۷۹	وجوه افتراق اتلاف بالمباشره و اتلاف بالتسبیب
۸۱	اجتماع سبب و مباشر
۸۳	مبحث دوم: قاعده لاضرر
۸۴	مفهوم لغوی ضرر و ضرار
۸۶	مفهوم ضرر و ضرار از دیدگاه فقهاء
۸۸	مستندات قاعده لاضرر و لاضرار
۸۸	۱- آیات قرآنی
۸۸	الف) نصوص قرآنی که بر دفع ضرر دلالت دارند
۸۹	ب) نصوص قرآنی که بر رفع ضرر دلالت دارند
۹۱	۲- روایات
۹۱	الف) احادیثی که بر منع ضرر دلالت دارند
۹۲	ب) احادیثی که بر رفع و ازاله ضرر دلالت دارند

۹۴	مفاد حقوقی قاعده لاضرر.....
۹۴	۱- نظریه نهی از ایقاع ضرر.....
۹۶	۲- نظریه نفی ضرر غیر متدارک.....
۹۷	۳- نظریه نفی مشروعیت حکم ضرری.....
۱۰۰	۴- نظریه نفی حکم ضرری به لسان نفی موضوع ضرر.....
۱۰۱	۵- نظریه نفی مشروعیت مطلق ضرر.....
۱۰۲	قاعده لاضرر، نفی حکم یا اثبات حکم.....
۱۰۴	اثبات حکم بوسیله قاعده لاضرر در قوانین.....
۱۰۶	اثبات مسئولیت مدنی از طریق قاعده لاضرر.....
۱۰۷	مسئول پرداخت خسارت.....
۱۰۸	مبحث سوم: قاعده علی الید.....
۱۰۸	تفاوت قاعده علی الید با قاعده ید.....
۱۰۸	مستندات قاعده علی الید.....
۱۰۸	الف) بناء عقلاء.....
۱۰۹	ب) قاعده احترام مال مسلمان.....
۱۰۹	ج) حدیث: «علی الید ما أخذت حتی تؤدی».....
۱۱۱	مقصود از «علی الید».....
۱۱۳	جهل و عمد در ضمان ید.....
۱۱۴	قلمرو ضمان ید.....
۱۱۵	حکم ضمان منافع.....
۱۱۶	حکم منافع متعدد و متضاد.....
۱۱۷	ضمان منافع اعمال.....
۱۱۸	تأدیة مال.....
۱۱۹	مثلی و قیمی.....
۱۲۰	پرداخت قیمت جنس تلف شده.....
۱۲۱	ترتیب آیدی.....
۱۲۲	مبحث چهارم: استیفاء.....
۱۲۴	اقسام استیفاء.....
۱۲۴	الف) استیفاء مجاز یا مشروع.....

۱۲۵.....	ب) استیفاء بدون جهت یا نامشروع.....
۱۲۶.....	مبنای حقوقی استیفاء بلا جهت.....
۱۲۷.....	مستندات فقهی و حقوقی استیفاء بلا جهت.....
۱۲۸.....	ارکان استیفاء بلا جهت.....
۱۲۹.....	رکن مادی.....
۱۳۰.....	رکن قانونی.....
۱۳۰.....	آثار استیفاء بلا جهت.....
۱۳۰.....	۱- پرداخت اجرت در موارد استیفاء از عمل غیر و استیفاء از مال غیر.....
۱۳۲.....	۲- ایجاد ضمان برای استیفاء کننده از مال یا عمل غیر.....
۱۳۲.....	۳- آثار عملی استیفاء.....

فصل سوم: قلمرو مسئولیت مدنی

۱۳۷.....	گفتار اول: مسئولیت مدنی در اموال.....
۱۳۷.....	۱- ضمان عین.....
۱۳۸.....	۲- ضمان منافع.....
۱۳۸.....	الف) منافع مستوفات.....
۱۴۰.....	ب) منافع غیر مستوفات.....
۱۴۲.....	گفتار دوم: مسئولیت مدنی در حقوق.....
۱۴۲.....	تعریف حق.....
۱۴۳.....	تقسیم حق.....
۱۴۴.....	ضمان حقوق غیر مالی.....
۱۴۵.....	ضمان حقوق مالی.....
۱۴۷.....	حقوق طبیعی انسان.....
۱۴۹.....	حقوق اخلاقی.....

فصل چهارم: ارکان تحقق مسئولیت مدنی

۱۵۴.....	گفتار اول: فعل زیانبار.....
۱۵۴.....	مبحث اول: فعل و ترک فعل.....
۱۵۵.....	وضعیت ترک فعل.....

۱۵۵.....	الف) ترک فعل ضمن یک فعل.....
۱۵۵.....	ب) ترک فعل مسبوق به مسئولیت در حفاظت از اشیاء و حیوانات.....
۱۵۶.....	ج) ترک فعل مسبوق به مسئولیت در محافظت از پاره‌ای اشخاص.....
۱۵۷.....	مبحث دوم: عوامل موجهه فعل.....
۱۵۷.....	۱- اضطرار.....
۱۵۷.....	مفهوم لغوی اضطرار.....
۱۵۸.....	مفهوم اصطلاحی اضطرار.....
۱۵۹.....	مستندات فقهی اضطرار.....
۱۶۰.....	نکات قابل دقت در حدیث رفع.....
۱۶۴.....	رابطه بین آگراه و اضطرار.....
۱۶۵.....	آثار حقوقی اضطرار.....
۱۶۷.....	حد و مرز اضطرار.....
۱۶۸.....	اضطرار در قوانین موضوعه ایران.....
۱۷۰.....	تأثیر اضطرار در مسئولیت مدنی.....
۱۷۲.....	مصادیق اضطرار.....
۱۷۲.....	۱- اضرار به غیر برای دفع ضرر از خود.....
۱۷۳.....	۲- اضرار به غیر برای دفع ضرر از دیگری.....
۱۷۵.....	۳- اضرار به غیر برای دفع ضرر از او.....
۱۷۵.....	۴- اضرار به خود برای دفع ضرر از غیر.....
۱۷۷.....	۲- دفاع مشروع.....
۱۸۰.....	شروط عمل دفاعی.....
۱۸۱.....	ضرورت عمل دفاعی.....
۱۸۱.....	تناسب عمل دفاعی.....
۱۸۲.....	۳- احسان.....
۱۸۲.....	مستندات قاعده.....
۱۸۲.....	۱- آیه ۹۱ سوره توبه.....
۱۸۴.....	۲- روایات.....
۱۸۵.....	۳- دلیل عقل.....
۱۸۵.....	۴- اجماع.....

۱۸۶	مفاد قاعده احسان
۱۸۹	موارد تطبیق قاعده
۱۸۹	۱- موارد دفع ضرر
۱۹۱	۲- موارد جلب منفعت
۱۹۳	اقدامات انسان دوستانه
۱۹۴	رابطه قاعده احسان با أدله ضمان
۱۹۷	اصطلاح حکومت
۱۹۸	۴- إذن
۱۹۹	إذن در لغت
۲۰۰	إذن در اصطلاح
۲۰۱	تفاوت إذن با رضا
۲۰۱	تفاوت إذن با اجازه
۲۰۳	أقسام إذن
۲۰۵	ماهیت حقوقی إذن
۲۰۷	نقش إذن در إباحة تصرف
۲۰۹	نقش إذن در رفع ضمان
۲۱۴	۵- تحذیر
۲۱۷	قاعده تحذیر در قوانین موضوعه
۲۲۳	گفتار دوم: ورود ضرر
۲۲۵	مبحث اول: ضرر مادی
۲۲۵	شرایط ضرر قابل جبران
۲۲۶	خسارت عدم النفع
۲۲۶	تفاوت عدم نفع با منافع
۲۲۷	عدم نفع و اتلاف وصف
۲۲۸	عدم النفع در حقوق ایران
۲۲۹	معنای ضرر و نفع
۲۳۰	تقابل منطقی ضرر و نفع
۲۳۰	اقسام عدم النفع
۲۳۲	مستندات فقهی جبران عدم النفع

۲۳۲.....	الف) قاعده لاضرر.....
۲۳۶.....	ب) قاعده اتلاف و تسبیب.....
۲۳۸.....	ج) جواز مقابله به مثل.....
۲۳۹.....	د) بناء عقلاء.....
۲۳۹.....	ضمان در عدم النفع.....
۲۳۹.....	۱- فوات منفعت در اموال.....
۲۴۰.....	الف) فوت منفعت به جهت وضع ید.....
۲۴۱.....	ب) فوت منفعت به جهت منع از تحصیل نفع.....
۲۴۲.....	۲- فوات منفعت در انسان.....
۲۴۶.....	مبحث دوم: ضرر معنوی.....
۲۴۶.....	خسارت معنوی و شیوه‌های جبران آن.....
۲۴۷.....	جایگاه خسارت معنوی در قوانین.....
۲۴۹.....	جایگاه خسارت معنوی در متون فقهی.....
۲۵۱.....	ضرورت جبران خسارت معنوی.....
۲۵۲.....	الف) استناد به قاعده لاضرر.....
۲۵۴.....	ب) استناد به قاعده نفی عسر و حرج.....
۲۵۵.....	شیوه‌های جبران خسارات معنوی.....
۲۶۰.....	مبحث سوم: مسئولیت ناشی از اضرار به مالکیت فکری.....
۲۶۱.....	ماهیت مالکیت فکری.....
۲۶۲.....	ادله مسئولیت مدنی.....
۲۶۲.....	الف) انتساب اثر فکری دیگری به خود.....
۲۶۴.....	ب) انتشار آفرینش فکری بدون اجازه پدیدآورنده.....
۲۶۷.....	گفتار سوم: رابطه سببیت بین عمل زیانبار و ورود ضرر.....
۲۶۹.....	مبحث اول: اثبات رابطه سببیت.....
۲۷۰.....	تعیین سبب مسئول.....
۲۷۱.....	تعیین سبب مسئول در اسباب مجمل.....
۲۷۲.....	بررسی مسأله در فقه.....
۲۷۷.....	استفاده از قاعده قرعه.....
۲۷۸.....	انجام قرعه در اسباب مجمل.....

۲۸۱	مبحث دوم: اجتماع اسباب
۲۸۱	رابطه سببیت در اجتماع اسباب
۲۸۲	الف) نظریاتی که سبب واحد را مسئول می‌دانند
۲۸۶	ب) نظریاتی که به درجه تقصیر سبب توجه دارند
۲۹۲	ج) نظریاتی که به مسئولیت همه اسباب تأکید دارند
۲۹۲	۱- نظریه برابری اسباب
۲۹۴	۲- نظریه تضامنی بودن مسئولیت اسباب
۲۹۶	بررسی حکم قضیه در فقه امامیه
۲۹۷	حکم سبب واحد
۲۹۸	حکم اجتماع سبب و مباشر
۲۹۹	الف) موارد اقوی بودن مباشر از سبب
۲۹۹	ب) موارد تساوی سبب و مباشر
۳۰۰	ج) موارد اقوی بودن سبب از مباشر
۳۰۱	حکم اجتماع اسباب به معنای خاص
۳۰۱	الف) تعاقب تأثیر اسباب
۳۰۳	ب) همزمانی تأثیر اسباب در اجتماع اسباب
۳۰۵	بررسی موضوع در حقوق موضوعه
۳۰۵	الف) در حقوق کیفری
۳۰۷	ب) در حقوق مدنی
۳۰۸	نتیجه‌گیری اجتماع اسباب
۳۱۱	مبحث سوم: عوامل تغییر دهنده رابطه سببیت
۳۱۱	۱- اکراه
۳۱۱	اکراه در لغت و اصطلاح
۳۱۲	تفاوت اکراه و إجبار
۳۱۲	تفاوت اکراه و إضطراز
۳۱۴	شروط تحقق اکراه
۳۱۸	فرق اکراه در احکام تکلیفی و اکراه در معاملات
۳۱۹	اقسام اکراه
۳۱۹	الف) اکراه به حق

۳۲۰	 (ب) اکراه به غیر حق
۳۲۱	 مستندات فقهی حکم اکراه
۳۲۳	 شرایط جریان حکم اکراه
۳۲۳	 ۱- امتناعی بودن
۳۲۴	 ۲- رعایت رفع تهدید با انجام اقل مراتب حرمت
۳۲۴	 ۳- لزوم مراعات اهم و مهم
۳۲۵	 عناصر اکراه
۳۲۵	 الف) تهدیدکننده
۳۲۵	 ب) تهدید شونده
۳۲۵	 ج) موضوع تهدید
۳۲۶	 د) متعلق تهدید
۳۲۷	 حکم اکراه در مسئولیت مدنی
۳۲۸	 ۲- إخافه
۳۲۸	 الف) مرگ شخص بر اثر عمل ترسناک فرد دیگر
۳۲۹	 ب) مرگ شخص بر اثر ترس از دیگری
۳۲۹	 ج) ورود ضرر به واسطه اقدام ترسناک دیگری
۳۲۹	 د) ورود خسارت به علت فرار ناشی از عمل ترسناک
۳۳۱	 ۳- غرور
۳۳۱	 معرفی قاعده غرور
۳۳۲	 مفهوم قاعده
۳۳۳	 أدله قاعده غرور
۳۴۶	 عناصر غرور
۳۵۸	 مصادیق قاعده غرور
۳۶۱	 مبحث چهارم: استثنائات رابطه سببیت
۳۶۱	 ۱- غصب
۳۶۲	 عناصر تشکیل دهنده غصب
۳۶۲	 الف) استیلاء
۳۶۳	 ب) حق غیر
۳۶۳	 ج) عدوان

۳۶۴	مستندات فقهی غصب
۳۶۵	کلیاتی از احکام غصب
۳۷۰	بدل حیلوله
۳۷۰	دادن بدل
۳۷۱	الف) دادن بدل حیلوله
۳۷۲	عناصر بدل حیلوله
۳۷۲	تعذر رد عین
۳۷۳	ماهیت حقوقی بدل حیلوله
۳۷۳	نتایج تمیز ماهیت بدل حیلوله
۳۷۴	ب) دادن مثل یا قیمت
۳۷۴	رابطه‌ی بدل حیلوله و مثل یا قیمت
۳۷۵	چگونگی پرداخت مثل یا قیمت به عنوان بدل حیلوله
۳۷۶	۲- شبه غصب
۳۷۷	۳- ضمان عاقله
۳۷۷	مفهوم عاقله
۳۷۹	قلمرو ضمان عاقله
۳۸۰	پیشگیری توجیهی برای ضمان عاقله
۳۸۵	اصل ضمان عاقله از منظر فقهی
۳۹۰	ماهیت فقهی مسئولیت عاقله
۳۹۳	۴- مسئولیت مدنی کارفرما در برابر اقدامات کارگران و کارمندان
۳۹۴	مسئولیت کارفرما در برابر بی احتیاطی کارگر
۳۹۵	الف) مسئولیت کارفرما بابت جبران خسارات وارده به اشخاص ثالث
۳۹۷	ب) مسئولیت کارفرما در مقابل کارگر
۳۹۸	ملاک مسئولیت کارفرما
۳۹۹	مسئولیت سرپرست کارگاه
۴۰۲	۵- مسئولیت دولت و شهرداری‌ها
۴۰۲	انواع خطاهای اداری دولت
۴۰۲	حدود مسئولیت مدنی دولت
۴۰۳	مسئولیت بدون تقصیر

- ۴۰۵..... مبانی فقهی مسئولیت مدنی دولت
- ۴۰۵..... ۱- قاعده اتلاف
- ۴۰۵..... قلمرو قاعده
- ۴۰۸..... قاعده اتلاف و مسئولیت مدنی دولت
- ۴۱۰..... ۲- قاعده تسبیب
- ۴۱۱..... تعدد اسباب
- ۴۱۳..... قاعده تسبیب و مسئولیت مدنی دولت
- ۴۱۴..... ۲- قاعده «الخراج بالضمان»
- ۴۱۵..... مفاد قاعده
- ۴۱۷..... قاعده «الخراج بالضمان» و مسئولیت مدنی دولت
- ۴۱۹..... ۶- مسئولیت دارندگان وسایط نقلیه موتوری
- ۴۲۰..... مبنای مسئولیت مدنی دارندگان وسایط نقلیه
- ۴۲۰..... مبنای حقوقی مسئولیت
- ۴۲۱..... الف) نظریه فرض تقصیر
- ۴۲۱..... ب) نظریه تقصیر حفاظت یا کوتاهی در حفاظت
- ۴۲۲..... ج) نظریه ایجاد خطر
- ۴۲۲..... دامنه مسئولیت
- ۴۲۳..... معنی شخص ثالث
- ۴۲۴..... دارنده وسیله نقلیه
- ۴۲۵..... تصادف وسایل نقلیه
- ۴۲۶..... الف) قاعده تقسیم مسئولیت
- ۴۲۸..... ب) تصادف دو اتومبیل
- ۴۲۹..... ۷- مسئولیت مدنی ناشی از فعل زیانبار صغیر و مجنون
- ۴۳۰..... مسئولیت سرپرست صغیر و مجنون
- ۴۳۱..... مسئولیت صغیر و مجنون در فقه و حقوق
- ۴۳۲..... مسئولیت مدنی صغیر و مجنون در حقوق جدید
- ۴۳۶..... ۸- وضعیت خاص
- ۴۳۶..... الف) آماره مسئولیت صنعتگران
- ۴۳۹..... ب) مسئولیت کسی که شب هنگام دیگری را از منزل خارج کرده است

فصل پنجم: روافع مسئولیت مدنی

۴۴۵	گفتار اول: قوه قاهره.....
۴۴۵	مفهوم قوه قاهره.....
۴۴۵	الف) فورس ماژور عام.....
۴۴۶	ب) فورس ماژور خاص.....
۴۴۷	شرایط ایجاد قوه قاهره.....
۴۴۸	شرط اول: مانع، خارج از اقتدار متعهد باشد.....
۴۴۸	شرط دوم: مانع قابل پیش‌بینی نباشد.....
۴۴۹	شرط سوم: غیر قابل اجتناب بودن حادثه.....
۴۵۰	فعل شخص ثالث.....
۴۵۱	ناسازگاری قوه قاهره.....
۴۵۲	اثر دخالت قوه قاهره.....
۴۵۳	فعل شخص ثالث در حکم قوه قاهره.....
۴۵۳	تحلیل آثار قوه قاهره.....
۴۵۴	اثر قوه قاهره به عنوان مانعی دائم یا بلند مدت.....
۴۵۴	الف) معافیت از مسئولیت.....
۴۵۴	ب) سقوط تعهد.....
۴۵۵	ج) سقوط تعهد طرف مقابل و انفساخ عقد.....
۴۵۶	اثر قوه قاهره به عنوان مانعی موقت یا کوتاه مدت.....
۴۵۶	آثار قوه قهریه در مسئولیت عهدی.....
۴۵۸	گفتار دوم: تقصیر متضرر.....
۴۵۹	تقصیر زیان‌دیده در ادعای خویش و مطالبه خسارت.....
۴۶۰	۱- استهلاک یکی از تقصیرها در دیگری.....
۴۶۰	حالت اول: یکی از تقصیرها از نظر سنگینی بر دیگری فائق آید.....
۴۶۴	حالت دوم: یکی از تقصیرها نتیجه تقصیر دیگری است.....
۴۶۶	تقصیر زیان‌دیده، تقصیر عامل زیان را از بین ببرد.....
۴۶۶	۲- تقصیر مشترک.....
۴۶۸	تقصیر زیان‌دیده در فقه اسلامی.....

- شرایط اثرگذاری تقصیر متضرر بر مسئولیت عامل زیان..... ۴۷۱
- وجود رابطه سببیت بین تقصیر زیان دیده و تحقق ضرر..... ۴۷۲
- نتیجه تقصیر عامل زیان عدم تقصیر زیان دیده..... ۴۷۲
- فرض اول: مسئول اعمال عامل زیان بودن زیان دیده..... ۴۷۳
- فرض دوم: وجود داشتن اماره مسئولیت علیه زیان دیده..... ۴۷۴
- گفتار سوم: اَمین بودن متصرف..... ۴۷۵**
- تعریف استیمنان..... ۴۷۵
- مستندات قاعده استیمنان..... ۴۷۶
- مفاد قاعده..... ۴۷۸
- مقصود از امانت..... ۴۷۸
- تعدی و تفریط..... ۴۸۱
- مقصود از تعدی و تفریط..... ۴۸۲
- منشأ تأثیر تعدی و تفریط در ایجاد ضمان..... ۴۸۳
- موضوع تعدی و تفریط..... ۴۸۴
- عنصر قصد در تعدی و تفریط..... ۴۸۴
- علم به تعدی و تفریط..... ۴۸۵
- تعدی و تفریط از سوی ذوالید یا دیگری..... ۴۸۶
- تفاوت ضمان در مباشرت و تسبیب..... ۴۸۶
- مبنای مسئولیت، تعدی عرفی..... ۴۸۸
- ضابطه و معیار تعدی..... ۴۸۸
- نظریه نخست) شخصی بودن تقصیر..... ۴۸۸
- نظریه دوم) نوعی بودن تقصیر..... ۴۸۹
- تطبیق با مبانی فقهی..... ۴۹۰
- موارد تطبیق قاعده استیمنان..... ۴۹۰
- الف) موارد تطبیق امانت مالکی (عقدی)..... ۴۹۰
- ۱- وکیل در عقد وکالت..... ۴۹۰
- ۲- مستودع در عقد ودیعه..... ۴۹۱
- ۳- مستعیر در عقد عاریه..... ۴۹۲
- ۴- مستأجر در عقد اجاره..... ۴۹۳

۴۹۴	۵- مرتهن در عقد رهن
۴۹۵	۶- عامل در عقد مضاربه (مضارب)
۴۹۵	۷- عامل در عقد مزارعه
۴۹۵	۸- عامل در عقد مساقات
۴۹۵	۹- وصی در عقد وصایت
۴۹۵	۱۰- شریک در عقد شرکت
۴۹۶	ب) موارد تطبیق امانت شرعی (قانونی)
۴۹۶	۱- یابنده شیء گم شده (ملتقط)
۴۹۷	۲- ولی و قیم در باب ولایت و قیمیت
۴۹۸	۳- مصادیق دیگر امانت شرعی
۴۹۹	بررسی موارد استثناء از عمومیت قاعده استیمان
۴۹۹	۱- تلف مبیع قبل از قبض
۵۰۰	۲- أخذ بالسَّوم
۵۰۱	مسئولیت أخذ بالسَّوم
۵۰۴	۳- مقبوض به عقد فاسد
۵۰۶	شرط ضمان نسبت به اَمین
۵۰۸	مقتضیات عقد
۵۰۹	شرط ضمان در عقد مضاربه
۵۱۰	شرط ضمان مستودع در عقد ودیعه
۵۱۱	منابع و مآخذ